

Tesis sobre Feuerbach

[Karl Marx](#) (1845)

1

El principal defecte de tot el materialisme que hi ha hagut fins ara (també el de Feuerbach) és que l'objecte, l'actualitat, la sensualitat es conceben tan sols sota la forma *de l'objecte o de la contemplació*; i no com a *activitat sensorial humana, praxi*; no subjectivament. D'ací que el costat *actiu* de l'objecte el desenvolupàs l'idealisme front el materialisme, de forma abstracta, és clar, ja que desconeix l'activitat real com a tal, contràriament a Feuerbach, qui vol objectes sensuais diferenciats dels objectes pensats: si bé no concep la pròpia activitat humana com una activitat *objectiva*. Per tant a **L'essència del cristianisme** considera l' actitud teòrica com l'única actitud humana genuïna, mentre la pràctica és concebuda tan sols en la seua bruta forma jueva d'aparença. No copsa per tant la importància de l'activitat «revolucionària», de la «pràctica-crítica».

2

La qüestió de si es pot atribuir al pensament humà la veritat objectiva, no és una qüestió de teoria, sinó una qüestió *pràctica*. És en la pràctica on els homes han de provar la veritat, és a dir la realitat i el poder, la *correcció* del seu pensament. La disputa sobre la realitat o irrealitat del pensament, aïllat de la pràctica, és una mera qüestió *escolàstica*.

3

La doctrina materialista que els homes són producte de les circumstàncies i que, per tant, els homes transformats són producte de circumstàncies transformades, oblida que és l'home qui canvia les circumstàncies i que l'educador ha d'educar-se primer. Per tant aquesta doctrina ha de dividir la societat en dues parts, una de les quals és superior a l'altra.

La coincidència del canvi de circumstància i de l'activitat humana o autotransformació tan sols pot es concebre i entendre racionalment com a *pràctica revolucionària*.

4

Feuerbach comença a partir del fet de l'alienació religiosa, de la duplicació del món en un de religiós i en un de secular. El seu treball consisteix en reduir el món religiós a la seua base secular. Ço que oblida és el fet que després de completar aquesta tasca, encara queda per fer el més important, ja que el fet que la base secular s'aixeque i cree en els núvols un reialme independent sols pot explicar-se per la lluita i les contradiccions internes d'aquesta base. Aquesta ha d'entendre's en la seua contradicció, i mitjançant la seua resolució, revolucionar-la. Així, per exemple, una vegada es descobreix que la família terrenal és el secret de la sagrada família, la primera ha d'ésser eliminada teòricament i pràctica.

5

Feuerbach, que no en té prou amb el *pensament abstracte*, vol *contemplació*; però no concep la sensorialitat com a activitat sensorial humana *pràctica*.

6

Feuerbach redueix l'essència religiosa a essència *humana*. Però l'essència humana no és cap abstracció de cada individu aïllat. En realitat és el conjunt de relacions socials.

Feuerbach, qui no fa una crítica d'aquesta essència real, es veu per tant obligat a:

1. Obtenir el procés històric per abstracció i a definir el sentiment religiós com a independent, i considerar un individu humà abstracte, *aïllat*.
2. L'essència, per tant, tan sols pot considerar-se com a «espècie», com a generalització internament cega que aplega molts individus únicament mitjançant una via *natural*.

7

Feuerbach, per tant, no veu que el propi «sentiment religiós» és un producte social i que l'individu abstracte que analitza pertany a una forma social particular.

8

Tota vida social és essencialment *pràctica*. Tots els misteris, que duen la teoria cap al misticisme, troben la solució radical en la pràctica humana i en la comprensió d'aquesta pràctica.

9

El cim assolit pel materialisme contemplatiu, és a dir pel materialisme que no considera la sensorialitat com a activitat pràctica, és la contemplació d'individus aïllats i de la societat civil.

10

El punt central de l'antic materialisme és la societat civil, el punt central del nou és la societat humana o la humanitat social.

11

Els filòsofs tan sols han *interpretat* el món de diferents formes; ara la qüestió és *canviar-lo*.